

Niamuno Sargas

broliams Lietuwininkams žines pranešas.

„Niamuno Sargas“

Tilžeje, kas ketvergą išdūdamas, kastičia prie arcziausiojo pušto ar per gromatnešį apsteliutas ant bertainio meto 50 peningiu, su prinešimu į namus 65 peningius. Ir pati laikraščio išleistuwe Tilžeje, pylimo ulchzoje (Dammstraße) 2. bute, priima apsteliawimus arba išsirašymus.

Vėrnai mylėsim cėcorystę,
Drasei užtaršim lietuwyntę!

Apsakymai

į „Niamuno Sarga“ istatomieje kastičia po 10 peningiu už kožną smulkeis raštais išspausa eilutę ir yra šio laikraščio išleistuweje priimami. — Gromatas ir rankraščius dėl laikraščio sumcziamus priima redytwė Tilžeje, pylimo ulchzoje (Dammstraße) 2. bute.

20. num.

Tilžeje, 19. meiji 1887.

2. metas.

Įš Wokietijos.

Įš Berlyno. Cėcorius tankei pasitwažinėja laufe, kad oras ir dar taip šiurpus. Taip apžwalgė ant Tempelhof'o lauko gardu strėlcius, gardu pjonėrus ir Aleksandro gardu regimentę.

— Nesenei ties cėcoriaus palocziuni wėl wiena umūse suklydusi žmogų suėmė, kursai regis taisėsi į langą su aknieniu mesti.

— Komisijonas brangwyno atczjžei 16. šio m. su 19 balsu prieš 1, skirsnelį, kursai atczjžę 50—70 pf. patwirtina, priėmė.

— „Reichsanzeiger'is cėcorystės kanclerio apsahtmą praneša, pagal kurį Sztrasburkio, Meco ir Pozu festungos tapscenzios šaunei padidintos.

— Cėcorystės jaimbutyje ministeriui Lucijui pasakius, jog ant jawu atczjžę tapenti padidinta, Masfoliu kapcezi subruzdō tiek jawu, tiek wien galima į Wokietiją pardūti. Garlaimiu, jawu gabenimui reikalingu, nei Aufbrinėse Jurėse nei Žūdoše Marėse nepritenka.

— Ant centnerio cukoriaus keta 5 markius atczjžes uždėti, o ant centnerio runkuliu 50 pf. Ir įaldumynai tada pabrings.

Įš Lotringiu. Czionai pulkai išwarytu wokifšku darbininku ir darbininku iš Prancuzijos parwyšta. Wisiems Wokiecziams paliepinas išdūtas trumpiausiam laike Prancuzu žemę prastoti.

Įš swetur.

Įš Estreikijos. Wyne wokifski studentai labai nepakajūti pradėjo, kadangi Taafės ministerija per daug Czelus ir kitus Slawus užtarianti. Szintu šimtai studentu apie uniwersitetą traukia, noredami nekuri profesorių Maassen'ą sugauti. Pulicija labai aštrei prieš nepakajūnczius ešenti.

Įš Italijos. Lugano ežeras šiaurinėje Italijsje su sykiu labai geltoną nepermatomą parwō su smirdincziu lyg nū dwėjūstu žuwiu kwapu. Nesenei buvo czionai žemės drebėjimas. O todėl mislyjama, kad kofkai dwašingās garas per plyšius ežero dugne išsiweržes žuwis nutroškings. Lugano gražusis mēstas, tukstancziu ligoniū lankomas, pamažu pradėjo tukstītiesi. Po keliu dienu pradėjo wandū nusistoti; o po wieno wėjo umaro, kofio žmonės, kaip seni neatsimena, wandū wėl czystas pastojo, koks ir pirma buvo.

Įš Lenku. Marijonas Langėwyczia, gerai pažįstamas Lenku patrijotas, 11. šio mėnesio Konstantynopileje pasimiręs. 1863 kad rašė, per paskutinį Lenku buntą, jis taip pat prie pasikėlimo priklausė. Kelis kartus palaimingai Masfolius apgalejes, diktaturą (t. e. wyriausią waldonyntę karo laike) ant wijos pasikėlusios Lenkijos pasiėmė ir naują waldžią įtaise. Wienol weik po to tapė apgalėtas ir turėjo per rubežių bėgti. Estreiki-

joje jį sugawo, ale turėjo paleisti, kadangi Szweicu žemės žmoguni buvo pirm to pastojęs. Ilgus metus Skutaryje, Turkijoje, po tam Konstantynopileje gyweno, kur ir sawo amžią pabaigė.

Įš Masfolijos. Czionai atczjžę ir ant pasu jau pradeda uždėti. Taip ne wien patys Masfoklei, bet ir swetingenczei, kuriems pasu reikia, tur už tūsius kas mėnesį po 10 rubliu auksu pinigais užmokėti.

— Wokietystei pabaltmariniame krašte (Kurlante ir Lyplante) wis praszciaus wykšta. Taip nū 1. augusto wioše šuilėse, taip augštose, kaip ir žemose masfoliškaję kalbą wioše mokšo šakose įwēs. — Kas taw ne malonu, nedaryt nei mums.

— Petrapileje nesenei ir wieną didelę kunigū seminariją pulicija, įestodama nyjilistu, perkratė. Ir iš tikro atrado daugybę raistu, wardu surašu, o prie wieno seminarijos profesoriaus ir dynamyto bei wieną surašą, pagal kurį ketinę ant cėcoriaus atentatą išprowyti, ale apdumoję, kad per daug nekaltu žmoniū prie to plaišininimo prazutu, to tik nedarę.

Įš cėcorystės saimo

nėra nėko ipatīško pranešti. Menorime sawo skaitytojus grafinti su ilgais ginczais apie brangwyno, cukoriaus ir kitas atczjžes. Tiek galima

Atleiskite!

(Pabaiga.)

Gana apšiūrėjusiu grįžo į Raudonaczius, kur Urtes tėwai sawo buwį turėjo. Kadangi ankstii ryte į tą kampą nukalo, to dėl pirma jūdu apželusiasies murawones Gelgudu išnykusiosios pilies apžwalgė ir tos giminės išlapę atlantė.

Raudonacziū sodos gražioje apygardoje dar bewaikštīnėjant su sykiu Rimkaus weidas pabalo; lyg kofios nematomos rankos plėstas jis prie wieno daržo šūlo nupūlęs, ant kurio senas ponas sėdėjo, susuko: „A, razbininke! Dabar Diewas tawę muus padawė!“

Nei stabu istiktas Gerlaks ant keltu parpūle: „Gailekites mano duktitės ir mano paczios! Aš wiską atlygijū!“

„Ar atšiminei Giliiaus sunaus, kaip jo turta wogei, o tūm pat ir jo tėwo gywastī?“

Gerlaks neb'istengė nieko atsahyti. Tūm tarpu iš užpakalio šaukšmas sustambėjo: „Tėtyti, tėtyti!“ Giliiaus sunas atšihufęs pamato Urte. Ji tai buvo dukte jo tėwo razbaininko! . . . Galiausai Urte tiek šylos surado klausti: „Dėwel, kas cze atsitinka?“ Jis nieko neatsafes ant šūlo susmuko šnibždėdamas: „Tai jo sunus! Aš Diewe, Diewe!“ Ilgiaus Giliuwaitis nebetwėrė, Rimkų už rankos pagrėbes greitai šalim pasiškubino.

„Ar tai tas pats jaunikaitis, kurs pirm trumpo czešo toks meilingas prieš manę buvo?“ Urte sawyje klausė, o po tam į tėwō žiūrėjo lyg noredama žinoti, ką tas wiskas ženklinas. „Urte, neklaus nekados iš manęs, ko tūdu wyru nū manęs norėjo. Aš taip pasilyęs esu.“

Urte pradėjo iš gailescziu werkti nežinodama nei ką pradėti. Nūprosnai bandė tas debesis prawaryti, kurios šes pasleptines dengė.

Bartkus, arba kaip jo tikroji prawardė buvo, Gerlaks, mažne iš umo ējo, bašiausieje išgagcezi jo smagenis wargino, jis jau sawę kalinyje matėsi ir po šudu. Paslui wėl apdumojo, ką jo duktitė su paczia turėjenti dėl jo kėsti; jis mislyjo ir bėgti, ale kur? Senatwė jau jį laike, o dabar wisai paslabnėjes buvo.

Gerlaks jau senai kitofą dumą apie wiską buvo įgawęs. Nemieganczijsi sąžinė jį dieng ir naktį krinto. Jo nūbažnoji pati buvo jį nū klytkelio į tikroji kelią įwedusi. Jis berods mislyjo kunigū sawo sunkūjį nusidėjimą išsipazįdamas, sawo nuspaustą sąžinę palengwinti, ale tik neišsidrįso besigėdėdamas. Tankei jis mislyjo, kad kartą ta diena ateis, kurioj wėl wiskas bus atgal prašyta; ale ir wėl nuramdė wisatp nerimstanczią sąžinę: Zuk nieks jo tikrojo wardo nežinojo, o prieg tam ir swetimoje žemėje buvo. Szitie nerimascezi

buwo per ilgus metus jo sweikatą supustyję; o šis atsitikimas jį wisai į sunkią ligą parblošte.

Taip pradėjo nedėlė. Urte kas adyng laufe kofios žines nū Giliuwaczijsio, ale nūprosnai. Jos tėwas sunkei sirgdamas swaiczijsio kelis žodžius sawo sunkiosios kalczios išžiodamas. Kartais dukterei ir pacziai rodėsi, lyg koks nusijengimas jo širdį nuspaudžias; ale jiedwi ir wėl tą dumą atmetė.

Wieną dieng ējo Giliuwaitis išsiwaukštīnėti ir taip tiek tiek sawo nuliudiną prabaidyti, ir pamatė pas apnensį kryžių sutumpusią moterelę beslupant ir besimeldžiant. Jis jautėsi pritrauktas šios meilingo ale kancziū suardyto weido. „Kam tas kryžius ant paminklo?“ jis klausė. — „Sziczion pirm septitniolikos metu mano sunelis žuwo peršautas.“ — Jis rodėsi jugraudintas. „O tai tu už jo dušią meldeis? — „Už jojo dušią ir razbaininko dušią.“ — „Ir už jo razbaininko?“ klausė jis wos galedams sawo widaus sujudiną paslepti. — „Taipo, nėsa stowi parašyta: „„atleiskit, o bus ir jums atleista““. Su Diewu, ponati!“

Jis tai žmonai pamažu žengiancziajai paslui žiūrėjo. „Atleiskite, o bus ir jums atleista! Prasta žmonelė tur man parodyti, ką kritšczionystė mokina;

numanęti, brangwyno akczię taps priimta, o per tai suprantama ir brangwynas haunei pabrings. Jra isrokuta, kad daugiaus kaip antra tiel. Bet ar tokiu budu brangwyno gerimas liauisis, tai kitišai klausymas. Mums rodosi, tad tai wargu atsitiks.

Iš Lietuwos.

Iš Tilžės. Lietuwisłkioji literarišłkioji draugystė kitą susiejimą Ragainėje laiškynti. Weik pasirodynti ir antroji dalis knigu „Dainu Balsai“.

— Resenei šepiu sudas dwi promi užbaigė. Wienoje buvo nekursai Hotop'as prieš nekurią Fröse, dėl garbės įžeidimo per laikrašcius skundes. Fröse gawo 10 ml. pinigų korawonės ir kaštas uždėtas. Kitoje prowoje nekursai kucpczius Rökner'is prieš rekstanwaltą Brinkmann'ą taip pat dėl garbės įžeidimo per laikrašcius buvo skundes, o Brinkmann'as priešais skundes. Abudu be korawonės išėjo, tik Rökner'is gawo 1/3 kaštu, o Brinkmann'as 2/3 kaštu nešti.

— Bloch'o lentu malume per neapsidabojimą wienam darbininkui nū lentos nupiaujamas kraštas gilei į kuną tapė į wartytas, taip kad nepalaimingą į ligonbutį reikėjo nugabenti.

— Kaip žinoma, karaliaus manėweris šimet aplink Karaliauczių bus. To dėl ir tapė prišakytą su gelžkelio budawone su Karaliaucziaus ant Rabguwos pasiškubinti, idant galas iki Riwėdnawos iki manėwerio pastotu gatawas.

Iš Ragainės. Ne toli esancziame kieme gyvena mergaitė, 22 metu sėna, kuri 2 pėdu ir 3 coliu augsta yra. Wislas prie jos kuno yra dawadnei išaugusi, o to dėl ir pilno proto yra. Pusantro meto bebudama nū auklės ranku nepalaimingai kritusi wėliaus wisai bewėik nebeaugo.

Iš Lazdynu. Jawai šime krašte labai praštai pasigauna. Tam dalykui, rodosi, lytaus stola daugiaus kalta. Jei oras nesikeis, tai musu kraštui menkai dagos tebus sulaukti.

Iš Szilėnu. Czionai nū 1. oktobrio naują puštą įtaišys, t. e. tų iš Wiliumu czioninink perkels. Butas jau budawojamas.

Iš Kaukėnu. Kaip girdima, su budawone šajijos iš czionai ant Wyziu linkai per Szilėninkus, kur perwazas pareišęs, pradėję.

— Jė šime krašte sausajis pawasaris, įpaczei

piewoms ir ganšloms, labai nederingas yra. Žolė nekaiš nenor pradėti želti.

— 18. šio m. prasidėjo kararališłkos domėnės darže šiomėtinis arklis ir galwiju parodymo turgus Pakalnės, Szilofarcziamos, Tilžės ir Ragainės kreizams, su kuriūmi ir parodymas laukininkisłku mašynu suwientas.

Iš Szilofarcziamos. Ryte waziūjantysis omnibusas tarp Rusnės ir Szilofarcziamos nū 16. majaus šiteipo waziūis: Iš Rusnės pawaziūis ant 3.³⁰ žęg. ryte, į Szilofarcziamą pawaziūis ant 4.⁴⁰ žęg., o iš Szilofarcziamos, czionai 5 minutes stowėjęs, omnibusas ant 4.⁵⁵ žęg. ant gelžkeldwario nuwaziūis.

— Arti už rubežiaus esancziame Naumėscziio mēstelyje pradzioje šio mėnesio 30 butu į plentą nudegė. Jė wiena moterisłte toje ugnyje smertį rado. Aptėta, puštas, kardonno magazynas su wisu žopostu, regimento kamandero butas drauge suplekšėjo.

Swarbumas lietuwisłkos kalbos ir raštininku patrijotismas.

Senowės laike ir dabar tikri Lietuwei rašydami lietuwisłkai ir lenkisłkai ir wofisłkai šaukė, idant nieks sawo kalbos neniekintu, idant kožnas prigimtoį kalboį rašytu. Dwasė netik, dabar bet ir kitą šyl gywa buvo. — Sekantysis surašas musu kalbos swarbumo ir raštininku patrijotismo nepasiškaukia ant pilnyštės ir tobulyštės sawyje; jis tai tik mažutėlę ištrauką iš lietuwisłku knigu ir knigu apie Lietuvą teženklina.

Jė taip Lindwikis iš Pakiewio (Jucewyczia) sawo lenkisłkoje knigoje „Litwa“ (Wilnius, 1846 m.) ant laiško 16 išškaitęs lietuwisłkus raštininkus, šako: „Bet ant musu nelaimės mažai kas tėwynisłką kalbą suprantą, o dar jū mažiaus yra tokiu, kurie ją wartyja (šil. iš raštininku). Dar suslyg šiolei negalim nusikratyti nū jawęs to prapūlingo pralinkimo dėl newartėwimo kalbos giminišłkos. Szios dienos musu lietuwisłki waidelaiczei iš tiesos ne lietuwisłkai rašo! Bet laikas yra, numesti nū sawęs tą persenušį paprotį, laikas yra atsiminti ir su pažinczia swetinu liežuwiu suskirti pažinti to, kuriūmi kitą šyl musu praboczei kalbėjo; — nės liežuwis yra priklausancziu dalyku giminēs ir nei wiens netur užmiršti kalbos tėwu sawo!“

ogi aš bandžiau kitaip elgtiesi? Ne, aš krišłkiojoni budantis kaip pat darysiu.“

Atgal grįždamas pas kunigą užėjo, jeib jisai jį mokytu, kaip su Gerlaku susitaikinti pradėti, nės jis žinojo, kad kunigas tik wiens istengęs jam rodą tokiame dalyke dūti. Jis tur žmoniū pažinti, kurią šep nieks taip n'įgyja. Jis šwento rašto žodžeis galės palinkšminoti.

Kunigas jį linksmi priėmė. Kaip jis wisłą išpašakojęs buvo be wardu minawojimo ir jojo pamokiniimo lauke, šakė kunigas: Jusu geroji širdis jau bus sumišlyjusi kaip daryti; ar ne taip?“

— „Berods, ale mano galwoje wisłas sumišusi yra.“ — „Ašleisti yra reikalingsiausių daigtu. Tegul miegt ta šenoji piktadėjystė. Jusu tėwelis danguje iš to džiaugšis. Apie tą nusidėjimą nei dukte nei motina netur nėto patirti.“ — „Ale, prašau, pone kunige, užsiimkit jus sutaikinimą!“ Kunigas stowėjo apsimišlydamas. „Prašau, pone kunige, aš dar jam negaliu po akiu eiti.“ — „O kas jis yra?“ — „Pomas Bartkus!“ — „Gerai, aš wisłą užsiimu, Bartkene ir Bartkaitė yra mano geriausiomsioms bažnycininkėms, dabar galėsiu rasi ir jį patį bažnyčiai laimėti.“ Giluwaitis širdingiausie pasidėkawodamas atsišweikino.

* * *
Kunigas wisłą gerai istaišė. Kaip Bartkus atsigawo, jis jį spawėdojo. Kad ir Bartkenei su dufferin širdis šurpcziuje dėl neišgautos pa-

šeptinės, wienol buvo laimingos matydamos kunigą su wiespates kunu ateinant. Po keliu dienu ir Giluwaitis įširado, o dabar buvo ir duktes nuliudimas šalin. Tėwo krentancziioji šąžinė nutilo, kaip jis spawiedojęs buvo, o prie to ir Giliaus sunus jam wisłą atleides buvo.

Po dwieju mėnesiu Giluwaitis su Urte wencziawodinoti.

Norint Rimkus su Gilium norėjo Žemaičiuje gywentinai įsitaisyti, ale šio pacziutė tol kalbėjo, kol perkalbėjo į Ameriką keliauti ir jį norinti aną paswėtį matyti. Ale Gilius pasižadėjo po walandos ten wisłą pardawęs į Žemaičius partraukti, o tūmi ir jė pacziutė buvo pakajinga.

Taip ir tikosi. Gilius wiename mēstelyje ant Niamuno kranto kaip tikras Lietuwiniuku kucpczius iškures gyvena, ir wisi yra palaimingi atleisdami ir užmiršdami. Szimkus.

Repuikaukies, panelaitė¹⁾, tekė murinams!

Tikras atsitikimas rusisłkoje Lietuwoje.

(Pabaiga.)

Tas tikrasis atsitikimas yra apreiskimu ne tik bairijos nedorybės žmoniū, išrinktu į wadowus ir walscziū wyresniūsius, bet ir didelios dar tamšybės musu artoju, lengwei tikincziū wisiems monams. Kad musu brolei Lietuwiniukai išširdami iš sawo tarpo wyresniūsius neeitu po dowanomis

Jons Juška rašo sawo lietuwisłkoje knigoje „Kalbos lietuwisłko liežuwi ir lietuwisłkas statrašas arba ortograpija. Petersburgė. Spawstuwė moflu akadėmijos. 1861.“ ant laiško 56:

„ Dabar tiktai aš jums minawoju, tikras Lietuwi, jog nereiktu užmiršti sawo tėwu kalbos; nės kiek wienam žmogui prigimta kalba tur buti meilinga ir brangi. Prie to dar musu kalba yra taip gaudi, walinga ir bagota, taip didei ori liežuwi mofle¹⁾ ir reikalingsa dėl pažinimo tikro budo musu senowės ir weikalū musu prabocziū; o ir bute kas dieng be sawo kalbos negali apšieiti. Iš šiu priežascziū neturi nekinti sawo kalbos welydamas šnekėti ir skaityti kofioje norints kitoje kalboje, bile tik ne sawo.“

Simonas Daukantas kalba pratarinėje sawo lietuwisłkos knigos „Budą senowės Lietuwii Kalnėnu ir Žemaičiu išrašė pagal senowės raštus Jokubas Lautys. Petrapilė. 1845.“ ant lapo 7: „Jei tiktai pažwėlgsime į paczią Lietuvos tautą²⁾ Kalnėnu ir Žemaičiu, aiškė tenai matysim, jog ta tauta ne wien praėjusiūse amžiūse, bet jau gilioje senowėje yra perkentejusi didei didelius sawo ukes ermiderius³⁾; nės-gi tur sawo įpatingą kalbą, butinai įwairią nū kitu kalbu, o aiškėne ir skaislesne už wisas šendien kalbamas, kurioje wis gal permanęti ir wis gal apreiskiti; nū tokios jos kalbos gal kožnas aiškėi numanęti, jog angis⁴⁾ yra turėjusi sawo įpatingą tikybę, rėdą, wyresnybę ir didūmenę, beje: sawo wiespaczius, rykius⁵⁾ ir kunigaiškcius, kurie wienoje kalboje su swėtu yra kalbėję, pati tauta placzėi gyvenusi ir dides pažines yra turėjusi su tolimais kraštais, kuriu pirmieji wardai nū Lietuwii Kalnėnu ir Žemaičiu pramanyti liki šei dienai užsiturėjo; wienol wiso to šendien nebėra: kaipogi pati aptwinusi swetimomis tautomis, jos wiespaczėi, karalei, kunigaiškzei ir patys jos kunigai kalba jau swetimoje kalboje, swetimą rėdą, swetimą tiesą, sekanti, trumpai sakant sawo pawasario žaliu lapeliu nėto nekūrinti, tiktai wienus minawojimus sawo weikalus senowės raštūse, kaip girė žimos laiku sawo žagarus rodanti, tarp kuriu tiktai wiena pati kalba kaip žalia bruknelė nū špeigu apšarmojusi liki šei dienai tebežaliūja, kaipi ženklas wiso to buwusio. Nės-gi senowės raštai škelbia, jog Lietuwii Kalnėnu ir Žemaičiu

ir šnapsu, bet sėkdami šąžinės pajutingą weizdėtu, kad išrinkti butu wyrai protingi, diewobaimingi ir gerai moką raštą, išnyktu iš ju tarpo daugel nedorybės. Pamokidiskite sawo wailus prigimtoje kalboje, o katrie galite, skaitykite naudingas knigas ir laikrašcius: tada žinosite, kas ant swėto dedasi, kofie yra įstatai⁶⁾ wyriausybės, ir negalės bile kur jums prigauti.

Diewas tedūda, kad musu brolei Lietuwiniukai anapus rubežiaus turėtu sawo laikrašcius, rašytus lietuwisłkomis skaitytinėms ir prigimtoje kalboje, kurius wyrai ir moterisłkes galėtu skaityti; tada per apšwietimą, padory ir wėžlybą elgimą, atšiesime prie wienos ugnawietės su kitomis apšwiestomis Ciropos giminėms.

Mylėtime wisus žmones, kofios jie nebutu wėros, giminės ir stono; nepasinekime wiens kito: ašesu protestantas, ewangelisłkos wėros, tai fatalikas, tai kalwynas, pirštais rodydami; taip nepritinka išmintingiems žmonėms, o dar jū menkiaus kiems, kurie šakosi tšą Diewo išrinktais žmonėms; pasišweikime wiens kitą meilei ir padorei; mes wisi tšame wieno tėwo wailai, ir tarp sawęs brolei, o sėkdami malonės ir dorybės kelią, galėsimė iš tikros sawo širdies pragyšti aną puikiąję angelu giesmę: „Garbė Diewui ant augštybės, ant žemės pakajus ir žmonėms pasimėgimas.“ Gužutis.

¹⁾ Įstatai, zokanas.

giminės yra buvusi lopšiu Jndu žemė: kaip gi musu amžiuje rasti tenai jos kunigu raštai rodo mumis su Jndijonimis broliu waitkais prafenowėje buwufius; nės-gi tu raštu kalba nei su wiena šios dienos žinomuju kalbu neyra teip didei sutinkanti, kaip su Kalnėnu ir Žemaičių kalba! Tas yra dar stebuklingesniu, jog tą prafenowę musu kalbos ne raštai musu kunigu užlaikė per tulfstanczius metu iki šei dienai; nės-a mus išmintingos Kalnėnu ir Žemaičių motynos sawo apkerpejusiše tarp giriu nameliuše kurios šendien dar išleizdamos sawo waitą i swetą ir idūdamos jam laimes ženklą, sako: „Mirš, waiteli, ar doru žmogumi buš ir namu sawo n'uzmirš!“ — tos, sakau, užlaikė musu senowės kalbą, kuria mes šendien, ju waitai, galime didžiūti ir girtiesi, jog nei wiena kalba šioje pasaule neyra tolia aiški kaip musoji . . .

Jūzapas Rupeika padeda rakteliu i sawo lietuwiską kniga „Jonas iš swiloczės kromininkas wandrawojas. Wilniuje, 1823 m.“ sekanczius eiles išguldymo iš raštu Viudwika Ostniskio: „Ai, Diewe, wis atemei: ašaras reit pilti; Pitai mums wēšlybyšę, ir širdi su wite. Del ko kalbos prigimtos palikt nenorejei? Kaip tai salbu istarti: taip tewai kalbejo.“

Kunigas Viudwikis Adomas Jucewyczia gieda jeigoje i sawo lenkiską knigą „Wspomnienia Żmudzi (atminimas Žemaičių). Wilno. 1842.“ eilėmis:

„Leš, nedekingas! lešimu šandbyles,
Ten kur yra meili laitra,
Ten kur amžinas žyd pawafaris.
Tegul cze mano kraujas sustingst nū šalczio:
Neleštu i šalis wafarines,
Nės man meilešne tewu šalis!“

Toliaus ant laškto 5:

„Kaip Muzelmanas girtas sawo weroje,
Kad šwieša pradeda atšoti (išwatareis),
Ten jis žiur užsimišlyjes,
Kur yra pakiles grabas pranašo (Muamedo),
Taip aš nū tawęs motynos žemes
Neatitruošiu sawo ašiu.“

Boleslawas Rackewyczia rašo laikrašty „Tygodnik illustrowany“ 1863 m. num. 172 artikle „Obrazy litewskie“: „Gailingas bet aišklus Bagdonas [Baleškis], laukinis Gofcezynškis, neklause dainu lietuwiskū — del togi pašiliks jos grynu šaltiniu del dainu ateinanczio laiko. Lietuvoje tai literatura tur jieskti ikwepimo, jeigu ji atgiti nor ir jeigu poeziją tikrą nor pamatyti, šwēžiam paređyme, giminišką ir pramatomą, kaip ūgą tarp erštecziu užaugusią.“

Kunigas Lewonas Mantwydas rašo prakalboje naujo išleidimo Szprwido knigos „Punktai šakmu, Wilniuje. 1845 m.“ ant laškto IV.: „ . . . Jdant tada kaip atminimas kalbos senoliu musu ilgainiu butinai nepragaštū, aš su didžiu wargu įą [kniga „Punktai šakmu“] igijęs, išguldyng lenkiskai atmecziu, o gryng lietuwiskai, žodis i žodį be kofios atmainos atpenz iššpausti steigiau. Nū tawęs to tiktai geidžiu, kad skaitytumei, o skaitydamas mokytumeis liežuwio prakocziu musu.“

Kitai iš musu garbingu raštiniuku rašo wienoje sawo knigoje: „Jūs wisi, kurie wargais sawo tewu buwote išmokšti ir kurie dabar išfitele augštai turite už gedą prisiartinti prie sawo geneciū ir užmirštate sawo tewu kalbą, jūs, ne-naudėlei, sakau, atšizwelgkite ant ano wypro gwynimo! — Jeigu iš mano skaitytoju atširas nors wienas, kurio širdis užsidegs diewiška malone del žmoniū, ir tu noreši kum nors palengwinti ju likinę — tada buš twirtas ir nelaukdamas imkis už darbo!“

Profesorius A. Baranowski rašo wienoje gromatoje pas p. Weberį [išspaudintoje A. Baranowski ir R. Weberio knigoje „Ostlitauische Texte. Weimar. 1882“ ant laškto XXIX.: „ . . . O del logi aushs pono Kuršaicziū nepasitrantė nū wofiskos kalbos, kuriaja jisai aukletas, mokštas, wišą amžiu wofiskai tesikalba, wofiskai ir rašo? Del logi jusu ir kitu lietuwiskos kalbos mylotoju aushs paminėtus smagunus numano, nors nesenei ir didumą iš wienu knigu jos teišmokote; nors motutė jusu, kudikis esant, lietuwiskai nežadino, ir i prieglobstį prispauzdama ir meilei bucziūdama lietuwiskai neczilbino? Nei jums sešerys, nei tetutes, nei jaunos, gražios, meilios mergaitės jusu kudikystėje ir jaunystėje lietuwiskai neczilbejo. Birniejie tiesos spindulei mano prote lietuwiskai man krutingę sukaitino, sudrebino. Manę motutė lietuwiskai siupdama luliawo, auklėtoja lietuwiskai pašakas šakydawo. Birnosius dainos lietuwiskai man širdyn kliudė. Waitščiodamas mokšlynczion, tą tiktai nū mokštoju ar rusiskai ar lenkiskai girdeđawau, arba patšai po knigas skaitydawau, wis tai sawo teweliams po tam lietuwiskai apšafinedawau. Lenkiskos kalbos ne weikei išmokau; 17 metu turėdamas dar netikusei lenkiskai kalbedawau.“

Nabaštiniukas kunigas Jakobis, buwęs wiršiniškas liet. raštu draugystės Tilžėje, rašo prakalboje sawo knigos „Litauische Chrestomatie zum Schulgebrauch. Leipzig. 1880“ ant lapo IV.: „Kofią augštą wertybę lietuwiskoji kalba šulgi nancziū kalbu tyrinėjimui tur, netaps šiczion toliaus išwesta; užtenka ant to mrodyti, kad, kaip uždejimas mokšlu krašiu (krėšlu) del lietuwiskos kalbos prie wofiskūju uniwersitetu — prie slawiskūju jau senei jos yra — musu laike neatstumiamu išpažintas yra, ir prie mokštinu musu augštesniuju mokšlyncziū, wišū pirma paczioje Lietuvoje (pruiskioje), pradžiungins interešas pažintyje šios kalbos iššireiškia, taip kad dabar Tilžės taip karaliskioje gimnazijoje, kaip rejainėje gimnazijoje ir Klaipeđos gimnazijoje walnas mokšlas lietuwiskos kalbos su geru pašjekimu mudaltijamas yra.“

Jūzapas Zelwawyczia rašo prakalboje sawo „Pašaku“ (Wilniuje, Spauštowėje Jūzapo Zawadzki. 1863): „ . . . Ir paštui turėjo but graži teipog šwieši kalbelė musu, kad aną, šnefejo ant dwardu, mestu, kaip po kiemus, su prasziokais kunigai, bajorai, wiešpaczei; kaip Wado-krius, Kuriks, Sumus, Tabors, Mendaugis,

Gediminas, Algirdas, Keistutis, Wytautas, Ladislawas (Jagėla). Bet tik buwo ne mažai ir blogo cžės nū cžeso: tai yra — jau penki tam amžei — Shgvrpdas von Feuchtwangen, Kryžoku mistras, wiršų gaudamas, yra užgynęs; po togi kiti, ir sawiškėi išgamos, yra panėinę, apseidę ir pametę arba išmainę — ta šlewng ir wyresnią už pat slawiską ir sanskritiską gal žodinejimą. Garbė Diewui, kad nugis atsimainė wis, ir kiek norint wertam (wartojam, wercziam) sawogį tewu liežuwį, nēko nelaukiant perfekinėjimo ar išdeđlojimo. Szendien, kaip pawafarij nū sniego mynioti pašiauta žolele, pradeda ans liežuwis (kalba) atgiti, po laiko ir turės pražysti ir waisius sukriauti.“ — Raktelis pradzioje pašaku padėtas: „Rasi išpis šautė i musu langą.“

Tewodoras Norbutas sawo knigoje „Pomniejsze pisma historyczne. Wilna. 1856“ ant laškto 154 pradūda liudyma Wilniaus wyskupo Andrejaus iš kieturiolistojo amžiaus Kristui gimus: „Be abejojimo kalba lotyniška, kofią rašė Ciceronas ir Dracijusas, nebuwo teip gryna nekados žmoniū lupose ir del to išejo iš žmoniū wartojimo ir su laiku persidirbo i šnelas wafarinei-eiropėjiskas. Šas kits su lietuwiskaje, ji grynai ir neklaudingai užsilaike žmoniū lupose, norint yra iššikrysti i kelias šnelas, pašidarusias per tolesnes gimines šakas. Ir per tat bus amžinai twermi, pakol ghywēs lietuwiskoji giminė.“

Dar reikia paminėti žodžius Mic kaus izangoje jo garšingos epopejos lenkiskioje kalboje „Pan Tadeuś“:

„Lietuwa, tewuē, mano, tu taip kaip sweitata;
Tas tawę nepažista, kas tawęs nemato.“

Iš swetimū giminiu raštiniuku rašo ne wien lietuwiskioje, bet ir swetimosie kalbose kū daugiaušei musu giminę užtardamas p. d-ras Sauerweinas; wien lenkiskioje kalboje rašė nabaštiniukas d-ras Krawcowski.

Butu galima ir dar daugiaus raštiniuku žodžiu primvesti, ale iš dalies neyra ju raštai prie rankos, iš dalies ir per daug pašidarytu norint wisus paminėti. Daug, labai daug yra rašancziū apie lietuwiską kalbą. Atgijimas kofnos gimines šykū eina su ištyrinėjimu jos kalbos. Taip pašilo czeikiska ir wendiska ir latwiska giminė, teip kilsta ir lietuwiska. Wisi bewei lietuwiski raštiniukai pradėjo nū kalbamokšlu, žodynu, rinkimo lietuwiskū dainu, pašaku. Tasai tik šako, musu kalba išnyks, kurs jos nekenczia, ir tasai tik gal musu kalbą peikti, kurs jos gerai nepažista arba nenor pažiti.

Gintautis.

1) Dri liežuwii mokše, swarbi l. m. 2) Tanta, gimine. 3) Ermiderei, sumišimai. 4) Angis, senoweje. 5) Rykai, karalei. 6) Bohlen, historische und literarische Abhandlungen. Erste Sammlung. Königsberg. 1730. l. 113.

100 popieriniu rubliu

pagal berlynišką kurį nū 17. meijo 182,10 ml.

Apsakymai.

Wisokeropi

šlužanninkai

randa garbingas geras wietas wisu-
cžės per

**Tilžės wietu parupinimo
raštinyczia.**

Apturėtojis

Julius Magnus

Tilžėje, kazaros ul. num. 21.

Gatawu patalyniu nū 21 ml.

prasidedant,

Patalu plunkšnu nū 1—1,20 ml.

už swarą.

Puku 2,50—3,50 už swarą,

Wištu plunkšnu 30—40 pf. už

swarą,

Neplėšytu žasiu plunkšnu nū 1 ml.

iki 1,20 ml. už swarą,

prisiulo plunkšnu kupeczysie

M. Markowsky,

pirma J. Stern.

Tilžėje, augštioje ulyczioje 90.

Subatoje fromas yra uždarytas.

Mano apstingai sudawadytjį lo-
garį stikliniu ir kryštaliniu ta-
worn, porcelaniniu ryku, baltu
ir margutu prisiulo už pigiausias
prektas.

Virštiniu iš šilkū ir bumbulu,
wigonje, mezzamu bumbulu
kaip ir wišas **šiuwimu priewoles**
geriausioje ipatybeje. **Korzetu**, tik
wien geriausias taworas, pigiausie.
Mouleang gražiausiūse pawyždžiūse
nū pigiausiu iki puštiausiu.

William Born

Tilžėje, wandens ulyczioje 3. num.

Parwinczia, presawimo bei femiškio
plowimo aukštaltas
nū

A. Wawries,

Tilžėje,

Aukštaliu ulyczioje 23 num.

prie Langasės kampo.

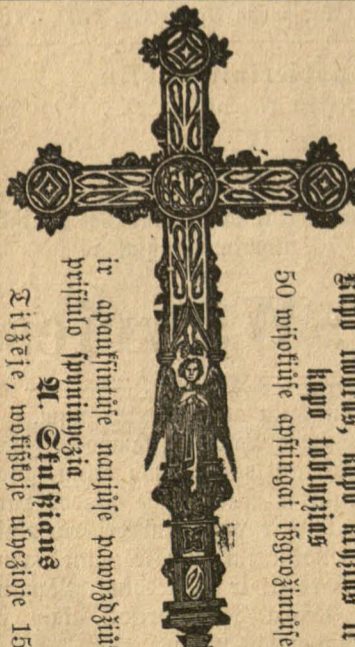
prisiulo ant parwawimo wilnu, giju,
bumbulu ir šilkū wišūse mudos par-
wūse, kaip ir plowimui bei parwini-
mui wišoku žiuponiū ir ponu drabu-
žiū, išardytu ir neišardytu. Namini
ceikei tampa gerai presoti, kaip ir
naminis milas westas.

Pigiausios prektos.

John Stern
 karal. prusiškai permėgintas
dantu liekorius
 Tilžėje, vandens ulyczioje 10.
 bute pono Engelhardt'o.
 Kalbamos adynos 9-1, 3-6 zeg.

Kožnas
 per kelis įspirtimus gal persi-
 ludyti nū pigumo.
 10 deželiu šved. brėžuku 8 pf.
 12 stukiū geru blyfederiu 20 pf.
 Druva trauktuvė dėl plėczku
 atraukimo 10 pf.; 12 geru
 plunksnu 5 pf.; lazditin,
 portmonijū žėgoriaus leuciu-
 gėliu už 10 pf.; drabužiū
 berštū už 25 pf.; korzetū už
 75 pf.; kelionės kupertū už
 už 3 mk.; šlipšu už kožną
 prekią. Wisus
mazūs ir galanterijos
tavorūs
 nū pigiausiu iki puikiausiu zortu
 neabejotinai didžiausiame išsišty-
 rime pigiaus kaip bile fitur.
 Padėtuwė tik wien gerai
 laikancziū
parhyžikiū guminiu
skalbiniu.
M. Sackelberg
 Tilžėje, wandens ul. 28.
 Kožnas kudis parodo fromą.

D. Pēteraitis
 Tilžėje, wofiškoje ulycz. 14.
 prisiulo savo myšiniems Lietuwini-
 kams ant išsigrožinimo ant sekminiū
 šwentės
žiuponėms:
 mantelin, žaketū, furštū, firmū
 prieš lytū ir saulę.
Whrams:
 dulkiū ploščziū, (ceikiniū ir gu-
 miniu), priemarškiniū, apifaktiū,
 apirankiū, šlipšu, žimcziniū
 pirštiniū
 ir wisokiū
aprėdu dalyku
 už pigiu pigiausias prekas.
D. Pēteraitis.

Šapo tuoras, kopo kryžius ir
 kopo tablyžias
 50 wisokiū apšingai išgrožiniū
 ir apantiniū naujūse parhyžikiū
 prisiulo spūmūgija
M. Stufians
 Tilžėje, wofiškoje ulyczioje 15.

Sekminiū šwentei!
 Kieta euforiū, plotūse ir stukiūse, malta euforiū,
 kampini euforiū, euforiaus šrupą, ryšes,
 pliumes, raznykes, korintas, wšniū gruezia,
 pliumiu gruezia kaip ir cziytą šmotą turinczią
kafija
 didžiausiame išsištyrime dar wis už pigias prekas. Toliaus
 prisiulo wyna, rumą, likerą, konjatak, cygarus ir
 gerą cziytą ruginiū už pigiausias prekas.
Carl Pieck Tilžėje,
 wofiškoje ulyczioje 23. num.

Išpardawojimas
A. Auscher'io
 konfurzo tavoru logario
 Tilžėje, wofiškoje ulyczioje 68. num.
 už
geristiškās talšo prekas
 toliaus wedamas.
 Kromas pasilikti nu 12-1 žėgoriaus uždarytas.

Kurpšiuwys A. Peiser
 Tilžėje, Langgasse 24.
 naujei budawotame bute pono **John Ohm.**
 prisiulo garbingiems Lietuwiniškams sawo apstingai aprupitą logari
šopagu ir kurpiu
 ponams, žiuponėms ir kudikiams. Turiu tik wien gerai lai-
 kantį taworą ir pardūdu už pigiausias prekas..
A. Peiser.

Klynu ryšei
 kaip ir wisokeropi
 riui pritinkantejie,
 pigias prekas pa-
 Taipiau apšimū pagerinimū polsteriu prie kumistiškai padirbtu
 šnariū šū užstowėjimū dėl gero atlikimo.
 Bandažes kaip ir kirurgiškus daigtus prisiulo didžiau-
 siame išsištyrime.
Fried. Engel, Bandažiū padėtuwė.
 Tilžėje, wandens ulyczioje 31. num.

Dantu liekorius
Goldstein
 Tilžėje, Langgasse 29. naujei
 budawotame bute pono **John Ohm.**

Aliejans parwus,
 lakparwus,
 šwediškūs parwus,
 škuros lakus,
 kaip ir wisokiūs pinzelius prisiulo
O. Siemering Tilžėje,
 Falkiu optieka, drogu kucezyske, laku
 ir pinzeliū fabrike.

Skalbinui ir
baltinimui
 prisiulo
 gera muila I,
 gera muila II,
 tauku muila,
 plowimo muila,
 muila dėl wartojimo prie
 šalto wandens,
 kramelės iš kwiecziu ir. t. t.
 natrona,
 klorkalki
 už pigiausias prekas
August Mickinn
 Tilžėje.
 Birma Joh. Wächter'io kolonial-
 taworu kucezyske.

Dideli
NAUDA
 atfiranda per pigias
 prekas ir gerus tavorus bei
 wierną pašlužymą prie įspirtimo
pirštiniū ir korzetu
 ipatishkoje kucezyskeje
Friedrich Engel'io
 Tilžėje,
 wandens ulycz.
 31.

Klyno bantūs,
bandažes (ryšius),
 prisiulo už pigias prekas
G. Obdekamp,
 bandažis.
 Tilžėje, wandens ul. 31 num.

Klorkalki,
 aštriausią zortą, dėl baltinimo giju
 ir audimū,
 geriausią muilą ir notroną,
 pirksi pigiausei prie
J. A. Roeder Tilžėje,
 kaip ir jo kucezyskeje Ragainėje.

Wisokiūs zortūs
žuwiū trono, aliejans
ir smalos
 prisiulo pigiausei
R. E. Broschell
 Tilžėje ant žuwiū turgaus.
Bigei! Bigei!
 Wisokiūs zortas
geru silkiu
 gerame pakawime czielose ir mažose
 baczose prisiulo
Aug. Mickinn
 Tilžėje.
 Birma Johann Wächter'io kolonial-
 taworu kucezyske.